

FISZKA V – ROZWÓD

Konsekwencje prawne rozwodu

W polskim systemie prawnym rozwiązanie małżeństwa poprzez rozwód następuje wyłącznie na mocy wyroku sądu. Właściwe w tym zakresie są sądy okręgowe. Przesłanką orzeczenia rozwodu jest zupełny i trwały rozkład pożycia małżeńskiego. Ustanie małżeństwa następuje z chwilą uprawomocnienia się wyroku rozwodowego. Od tego momentu:

- 1) byli małżonkowie mogą zawrzeć nowe związki małżeńskie,
- 2) ustaje między małżonkami wspólność majątkowa (umowna lub ustawowa) i mogą oni żądać podziału majątku wspólnego (chyba że stosunki majątkowe małżonków uregulowane były w inny sposób, np. istniała między nimi rozdzielność majątkowa),
- 3) małżonkowie, których stosunki majątkowe podlegały umowie ustanawiającej rozdzielność majątkową z wyrównaniem dorobków, mogą żądać wyrównania dorobków,
- 4) następuje wyłączenie dziedziczenia ustawowego (byli małżonkowie mogą dziedziczyć po sobie jedynie na podstawie testamentu),
- 5) może powstać obowiązek alimentacyjny jednego z rozwiedzionych małżonków względem drugiego, jeśli:
 - żąda tego małżonek rozwiedziony, który znajduje się w niedostatku, a nie został on uznany przez sąd za wyłącznie winnego rozwodu,
 - żąda tego małżonek, który nie został uznany za winnego rozwodu, którego sytuacja materialna istotnie się pogorszyła na skutek orzeczenia rozwodu, a drugi z małżonków został uznany za winnego rozwodu.

Sąd w wyroku orzekającym rozwód:

- 1) rozstrzyga o władzy rodzicielskiej nad wspólnymi małoletnimi dziećmi małżonków i kontaktach rodziców z dzieckiem oraz o tym, w jakiej wysokości każdy z małżonków jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dzieci,
- 2) rozstrzyga o sposobie korzystania ze wspólnego mieszkania byłych małżonków,
- 3) na wniosek jednego z małżonków, może dokonać podziału majątku wspólnego, jeżeli przeprowadzenie tego podziału nie spowoduje nadmiernej zwłoki w postępowaniu rozwodowym.

Udział notariusza w procedurze rozwodu

Polska ustawa z dnia 14 lutego 1991 roku Prawo o notariacie nie przyznaje notariuszowi żadnych uprawnień w procedurze rozwodowej. Warto jednak zaznaczyć, iż notariusz może

uczestniczyć w tym postępowaniu jako mediator, na etapie poprzedzającym orzeczenie przez sąd rozwodu, jeśli istnieją widoki na utrzymanie małżeństwa, a sąd skieruje sprawę do mediacji. W takim przypadku notariusz nie wykonuje jednak czynności notarialnych, ale występuje jako mediator po spełnieniu wymogów wynikających z przepisów regulujących funkcję mediatora, a także za zgodą właściwej rady izby notarialnej.

Udział notariusza w procedurze podziału majątku

Po ustaniu związku małżeńskiego majątek wspólny byłych małżonków, określany jako współwłasność łączna, przekształca się we współwłasność w częściach ułamkowych. Udziały w majątku wspólnym każdego z małżonków są równe, chyba małżonkowie w zawartej wcześniej umowie majątkowej małżeńskiej określili inne wysokości tych udziałów.

Zawarcie umowy o podział majątku wspólnego nie jest obligatoryjne, ale gwarantuje ono pełną skuteczność czynności prawnych dokonanych przez jednego z małżonków, mających za przedmiot jego udział w składnikach majątkowych przypadających mu w majątku wspólnym. Dopiero z chwilą zawarcia umowy o podział majątku wspólnego każdy z małżonków w sposób definitywny i ostateczny nabywa określone składniki majątkowe i może nimi w pełni skutecznie rozporządzać.

Podział majątku wspólnego może być dokonany przez sąd, może również podlegać umowie zawartej przez byłych małżonków. W przypadku sądowego podziału majątku winien on obejmować cały majątek wspólny, a jedynie z ważnych powodów sąd może ograniczyć podział do części majątku, zaś w przypadku umownego podziału może on być ograniczony do części majątku wspólnego.

Umowa podziału majątku wspólnego nie wymaga dla swej ważności formy szczególnej, chyba że w skład tego majątku wchodzi składniki majątkowe, do których przeniesienia wymagana jest forma szczególna. Z punktu widzenia roli notariusza w procedurze umownego podziału majątku wspólnego dotyczy to:

- nieruchomości, prawa użytkowania wieczystego, spółdzielczych własnościowych praw, gdyż dla ważności takiej umowy wymagana jest forma aktu notarialnego,
- przedsiębiorstwa, udziałów w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością, gdyż dla ważności takiej umowy wymagana jest forma z podpisem notarialnie poświadczonym.

Zawierając umowę podziału majątku wspólnego byli małżonkowie mają pełną swobodę w wyborze sposobu podziału majątku wspólnego. W umowie o podział majątku powinni również dokonać rozliczeń z tytułu wydatków i nakładów dokonanych z majątku wspólnego na majątki osobiste (z wyjątkiem wydatków i nakładów koniecznych na przedmioty majątkowe przynoszące dochód), a także zwrotu wydatków i nakładów, które zostały poczynione z majątków osobistych na majątek wspólny.

Akt notarialny, którego przedmiotem jest podział majątku wspólnego obejmującego nieruchomość, prawo użytkowania wieczystego lub spółdzielcze własnościowe prawo, dla którego prowadzona jest księga wieczysta, zawiera wniosek o dokonanie w księgach wieczystych prowadzonych dla wymienionych praw zmian własnościowych wynikających z dokonanego podziału.